

PODSUMOWANIE ROKU 2024 NA GRANICY POLSKO-BIAŁORUSKIEJ

WAW WE ARE
MONITORING

GRUPAGRANICA

Podsumowanie roku 2024 na granicy polsko-białoruskiej

Warszawa, marzec 2025

W 2024 roku udokumentowałyśmy 3183 przypadki pushbacków z Polski do Białorusi, które dotyczyły łącznie 1555 osób w drodze.

Spośród nich co najmniej 301 osób należało do grup wrażliwych.

165 osób doświadczyło wywózki pomimo wyrażenia chęci aplikowania o ochronę międzynarodową przed SG w asyście przedstawicieli organizacji pozarządowych.

487 osób zgłosiło, że doświadczyło pushbacku więcej niż raz.

172 osoby zgłosiły, że w czasie pushbacku lub bezpośrednio przed nim wymagały opieki medycznej. 13 osób było wcześniej hospitalizowanych.

703 osoby zgłosiły doświadczenie przemocy ze strony polskich służb. W tym 629 w trakcie pushacku.

676 osób zgłosiło doświadczenie przemocy ze strony służb białoruskich.

W 2024 roku:

5615 osób w drodze poprosiło o wsparcie Grupę Granica.

Odbyło się 1419 interwencji humanitarnych, podczas których udało się udzielić pomocy 3408 osobom. Było wśród nich:
– 356 kobiet,
– 249 dzieci (226 małoletnich bez opieki).

1622 osoby wyraziły chęć aplikowania o ochronę międzynarodową przed SG w asyście przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Od stycznia 2024 do grudnia 2024 roku na pograniczu polsko-białoruskim zmarło przynajmniej 15 osób.

Łącznie, wiemy już o 90 osobach, które zmarły od sierpnia 2021 do marca 2025.

Wprowadzenie

Podsumowanie wydarzeń z 2024 roku na granicy polsko-białoruskiej, przygotowane przez Stowarzyszenie We Are Monitoring, powstało dzięki zaangażowaniu osób i instytucji, których większość działa w nieformalnej sieci o nazwie Grupa Granica. Jest to horyzontalna, niezależna koalicja, która skupia ekspertów i ekspertki, organizacje pozarządowe, aktywistów i aktywistki oraz mieszkanki Podlasia, zaangażowane w działania solidarnościowe i monitorujące na pograniczu polsko-białoruskim od sierpnia 2021 roku.

Najważniejsze naszym zdaniem wydarzenia ubiegłego roku zebraliśmy w krótkim kalendarium, które uzupełniłyśmy o podsumowane dane ilościowe. Od grudnia ubiegłego roku obserwujemy poczynania nowego rządu. Jego początkowe zapewnienia o humanitarnych pushbackach i próby ocieplania wizerunku Straży Granicznej oraz późniejsze, coraz mocniejsze uderzanie w ksenofobiczne tony i podsycanie poczucia zagrożenia migracją podczas kolejnych kampanii wyborczych. Nadzieję na dekryminalizację solidarności z ludźmi w drodze i koniec represji względem osób o obywatelskich postawach szybko rozwiewa wznowienie tak zwanej "sprawy piątki". Druga połowa roku to już zdecydowany odwrót od nawet deklaratywnej praworządności i humanitaryzmu. Zwolnienie służb z odpowiedzialności karnej za nieprawidłowe użycie broni, wprowadzenie strefy buforowej przy granicy, ogłoszenie szeroko krytykowanej Strategii Migracyjnej i wreszcie rozpoczęcie prac nad (obecnie już przegłosowaną zarówno przez Sejm, jak i Senat) ustawą pozwalającą na czasowe, terytorialne zawieszenie prawa do azylu.

W sierpniu 2021 roku 32 osoby z Afganistanu przekroczyły granicę polsko-białorską w Usnarzu Górnym i zostały zatrzymane przez polskie służby. Ich wnioski o ochronę międzynarodową zignorowano, a ich samych uwięziono w pasie granicznym. Polskie władze uniemożliwiały im wejście w głąb kraju, a białoruskie blokowały ich powrót. Przez ponad dwa miesiące przebywali bez dostępu do wody, jedzenia, opieki medycznej i schronienia. W końcu zostali wypchnięci na stronę białorską. To symboliczny, "pierwszy pushback" na granicy polsko-białoruskiej. Teraz, trzy i pół roku później, jego okoliczności bada Europejski Trybunał Praw Człowieka. Od tamtego momentu osoby migrujące zgłosiły 11 tysięcy pushbacków, natomiast według danych Straży Granicznej w samym tylko 2024 roku było ich 14 266. Opisy trzynastu z nich, z perspektywy samych migrantów i migrantek, można przeczytać w opublikowanym 13.12.2024 roku opracowaniu *Chcę zostać w Polsce. 12 miesięcy nowego rządu w relacjach z granicy polsko-białoruskiej*.

Są jak barbarzyńcy, jeśli mam być szczery. Jeżeli jest jakaś możliwość, jakieś środki prawne, które można przeciwko nim zastosować, naprawdę, chciałbym tego [...]. A jeżeli środki prawne nie są możliwe, to chciałbym żeby był jakiś rodzaj świadomości, żeby powstał jakiś rodzaj świadomości między ludźmi na ten temat.

Kiras z Etiopii o działaniach Straży Granicznej. Fragment wywiadu.

Kalendarium wydarzeń 2024

6 STYCZNIA białoruskie media¹ podają informację o śmierci mężczyzny z Jemenu po wschodniej stronie zapory granicznej².

8 STYCZNIA odbywa się pogrzeb Abdullahiego Abdirashida Mohameda na cmentarzu mużulmańskim w Bohonikach. Mężczyzna miał 25 lat i pochodził z Somalii. Zmarł 22 października 2023 roku w samochodzie Straży Granicznej³.

15 STYCZNIA Prokuratura Rejonowa w Hajnówce ogłasza decyzję z grudnia 2023 roku o zmianie zarzutów postawionych czterem osobom niosącym pomoc humanitarną na granicy polsko-białoruskiej w marcu 2022 roku. Informuje również o postawieniu zarzutów piątej osobie – mieszkance Podlasia⁴.

16 STYCZNIA rzecznik Prokuratury Okręgowej w Warszawie prokurator Szymon Banna przekazuje informację o wszczęciu postępowania w sprawie przekroczenia uprawnień przez Straż Graniczną w trakcie wydarzeń z 2021 roku w Usnarzu Górnym, gdzie grupa osób, głównie z Afganistanu, przez ponad dwa miesiące tkwiła uwięziona między kordonami polskiej i białoruskiej Straży Granicznej⁵.

1 Państwowy Komitet Graniczny Republiki Białorusi, Polscy Strażnicy Graniczni wyrzucili dwóch uchodźców na granicę, jeden z nich zginął, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

2 Zespół Monitoringu Śmierci na Granicy – BDMG, Lista Zmarłych, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

3 A. Rodowicz, Nowa władza, stara bieda, cicha nadzieja. Pogrzeb Abdullahima w Bohonikach, OKO.press, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

4 Kolektyw Szpila, Sprawa #H5, Przebieg zdarzeń, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

5 Polska Agencja Prasowa, Prokuratura prowadzi śledztwo w sprawie przekroczenia uprawnień przez

18 STYCZNIA w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w Białymstoku zapada wyrok w sprawie skargi, złożonej przez obywatela Syrii, na czynność zatrzymania i zawrócenia do linii granicy (pushback), które miało miejsce 16 maja 2023 roku w rejonie podległym komendantowi SG w Białowieży. Sąd kolejny raz zaakceptował relację cudzoziemca jako wystarczającą podstawę do uznania, że przekroczenie granicy i pushback miały miejsce. Zaznaczył przy tym, że brak prowadzenia przez Straż Graniczną rejestrów osób nie może być interpretowany na niekorzyść zawracanych⁶.

W STYCZNIU koalicja Niech Żyj! we współpracy z Siecią Obywatelską Watchdog Polska, publikuje raport “Concertina zabija”, poświęcony wpływowi zasieków z drutu żyłkowego na żyjące na pograniczu zwierzęta. Przedstawia bogatą dokumentację zdjęciową concertiny w wielu miejscach granicy. Zasieki są zarośnięte i niemal niewidoczne, przez co stwarzają jeszcze większe zagrożenie dla zwierząt, które w nich utykają i umierają. Zespół autorski wykazuje, że instytucje, których obowiązkiem jest dbanie o dobrostan zwierząt i/lub monitorowanie go, w przypadku ofiar concertiny nie wywiązują się z tego zadania. Zespół rekomenduje między innymi demontaż drutu i zastąpienie go narzędziem mniej szkodliwym dla zwierząt, a do czasu kiedy to nastąpi, jasne wskazanie instytucji mających obowiązek zapewnić realną pomoc zwierzętom,

funkcjonariuszy Straży Granicznej w Usnarzu Górnym, 2024, [data dostępu: 25.02.2025].

6 Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych, Wyrok WSA w Białymstoku z dn. 18.01.2023 r., sygn. IISA/Bk 664/23 [data dostępu: 25.02.2025].

które wpadną w concertinę oraz takich, które będą monitorować problem⁷.

26 LUTEGO Straż Graniczna podpisuje umowy na budowę zabezpieczeń elektronicznych granicy państwowej z Białorusią na rzekach Bug, Świsłocz i Istoczancka. Łączny koszt inwestycji ma wynieść przeszło 364 miliony złotych⁸. To kolejny etap rozbudowywania zapory granicznej. Zbudowany w 2022 roku płot o wysokości 5,5 metra i długości 187 km, zwieńczony drutem żyłkowym i wsparty zaporą elektroniczną o długości 206 km⁹, jesienią 2023 roku wzmocniono trzecią już linią drutu żyłkowego (tzw. concertiny)¹⁰. W 2024 roku przeprowadzano prace na odcinkach granicy przebiegających na rzekach. Inwestycje zostały dofinansowane ze środków Unii Europejskiej: Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w ramach Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami na lata 2021–2027¹¹.

7 Fundacja Niech Żyj!, Raport Concertina zabija 2023–2024, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

8 Komenda Główna Straży Granicznej, K. Szwed, Zapora elektroniczna na rzekach granicznych z Białorusią, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

9 Ostatni odcinek bariery elektronicznej oddano do użytku 15.06.2023 r.

10 M. Chołódowski, Kryzys na granicy polsko-białoruskiej. Pogranicznicy: Płot nie wystarcza, konieczny drut żyłkowy, Gazeta Wyborcza, 2023 [data dostępu: 25.02.2025].

11 Departament Funduszy Europejskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Instrument Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w ramach Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami 2021–2027, 2021 [data dostępu: 25.02.2025].

28 LUTEGO w Łotwie rusza proces levy Raubisko. Raubisko rok wcześniej wezwała do grupy Syryjczyków ambulans i służby graniczne, a także, jako ich pełnomocniczka, apelowała do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o wydanie decyzji zakazującej wywiezienia ich z terytorium Łotwy do Białorusi, tym samym tymczasowo zabezpieczając ich pobyt na terenie Unii Europejskiej¹². Chcąc mieć pewność, że Syryjczycy nie doświadczą kolejnego pushbacku, leva wjechała do łotewskiej strefy stanu wyjątkowego (podobnej do tej funkcjonującej w Polsce w latach 2021–2022). Usłyszała zarzuty organizowania nielegalnego przekraczania granicy. Grożą jej dwa lata więzienia.

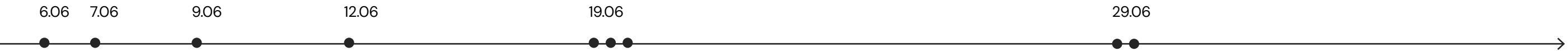
NA POCZĄTKU MARCA Wojewódzki Sąd Administracyjny rozpatruje dwie kolejne skargi osób, które wiosną 2023 roku doświadczyły pushbacków z rąk polskiej Straży Granicznej. Obywatele Etiopii i Afganistanu zostali wywiezieni pomimo uniemożliwiających poruszanie się urazów. W obu przypadkach sąd, nieprawomocnym wyrokiem, stwierdza niewłaściwość postępowania Straży Granicznej¹³.

12 Front Line Defenders (FLD), Refugee rights defender charged for assisting Syrian asylum seekers at the Latvia-Belarus border, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

13 Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Mężczyzna ze złamaną nogą wywieziony na granicę w bagażniku – kolejny wyrok stwierdzający bezskuteczność pushbacków, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

CZERWIEC

5 CZERWCA portal Onet ujawnia, że kilka tygodni wcześniej doszło do zatrzymania trzech żołnierzy, którzy użyli broni palnej na granicy polsko-białoruskiej²⁶. Dwóch z nich zostało oskarżonych o przekroczenie uprawnień. Po tej informacji premier Donald Tusk zobowiązuje szefa MON Władysława Kosiniaka-Kamysza do przygotowania zmian w prawie: “Chodzi o to, żeby przepisy prawa jednoznacznie wspierały polskiego żołnierza wtedy, kiedy w obronie własnej, czy w obronie polskiego terytorium przy granicy używa broni. Musi mieć poczucie prawnego bezpieczeństwa”²⁷.

6 CZERWCA Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych informuje, że pomimo udzielonej niezwłocznie pierwszej pomocy oraz wysiłków lekarzy w kolejnych dniach po zdarzeniu, życia żołnierza zranionego 28 maja nie udało się uratować²⁸.

7 CZERWCA w komunikacie prasowym Straż Graniczna po raz pierwszy ofi cjalnie przyznaje się do użycia broni gładkolufowej w dniach 5–6 czerwca 2024 roku²⁹.

26 M. Wyrwał, E. Żemła, Polscy żołnierze zakuci w kajdanki na granicy z Białorusią. W wojsku wrze, Portal Onet, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

27 Kancelaria Premiera Rady Ministrów, Żołnierze i funkcjonariusze muszą czuć wsparcie państwa, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

28 Dowództwo Generalne [@DGeneralneRSZ], „... krwi własnej ani życia nie szczędzić” Z przykrością informujemy, że 6 czerwca w godzinach popołudniowych w Wojskowym Instytucie Medycznym w Warszawie, otoczony wsparciem rodziny i żołnierzy zmarł ugodzony nożem żołnierz 1 Brygady Pancernej, [X], 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

29 Podlaski Oddział Straży Granicznej, K. Zdanowicz, Koniec tygodnia na polsko-białoruskiej granicy, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

9 CZERWCA odbywają się wybory do Parlamentu Europejskiego. W poprzedzającej je kampanii politycy największych partii uderzają w rasistowskie i ksenofobiczne tony. Migracja przez granicę polsko-białoruską jest jednym z głównych tematów.

12 CZERWCA Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podpisuje rozporządzenie o strefie zakazu wstępu przy granicy polsko-białoruskiej. Tzw. Strefa Buforowa zaczyna obowiązywać następnego dnia.

19 CZERWCA rozpoznano tożsamość kolejnej ofiary polsko-białoruskiego reżimu granicznego. Na prośbę rodziny, która zidentyfikowała mężczyznę, nie podajemy jej do wiadomości publicznej. Zaginął w styczniu 2024 roku i pochodził z Afganistanu³⁰.

19 CZERWCA Sejm przyjmuje projekt ustawy zwalniającej żołnierzy z odpowiedzialności karnej w przypadku przekroczenia uprawnień dot. użycia środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej oraz umożliwiającej udział Sił Zbrojnych w operacji wojskowej prowadzonej w czasie pokoju³¹.

30 Zespół Monitoringu Śmierci na Granicy – BDMG, Lista Zmarłych, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

31 Ministerstwo Obrony Narodowej, Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu usprawnienia działań Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Policji oraz Straży Granicznej na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa państwa, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

19 CZERWCA do szpitala w Hajnówce trafi a kobieta z urazem oka. O zdarzeniu informuje Stowarzyszenie Egala³². Kobieta relacjonuje, że idąc wzdłuż płotu po białoruskiej stronie w poszukiwaniu kogoś, kto podzieliłby się z nią jedzeniem, nagle usłyszała strzał. Według niej oddała go jedna z dwóch umundurowanych osób po polskiej stronie płotu.

29 CZERWCA pracowniczki humanitarne podczas nocnej interwencji napotykają w lesie uzbrojonego cywila. W mediach społeczno-sciowych pojawia się coraz więcej informacji o nieformalnych grupach zamaskowanych osób, których celem jest zatrzymywanie w lesie na pograniczu osób w drodze. W najlepszym wypadku informują o nich straż graniczną. Na różnego rodzaju portalach pojawiają się zaproszenia do wstępowania do tego typu grup.

Wracałam z lasu z panem z [...], szliśmy do miejsca, gdzie odebrać go miała Straż Graniczna. Nagle wyłonił się mężczyzna ubrany w moro, miał przy sobie pistolet. Świecąc nam po oczach, trzymając dłoń na kaburze, zapytał: “Swoi czy obcy?”.

Nas aktywistów było wiele, dużo białych osób, pan z [...] był niewidoczny i tylko dlatego udało nam się bez dramatu przejść dalej. Jeden z kolegów wrócił z tym panem porozmawiać i usłyszał, że ten boi się o bezpieczeństwo rodziny,

32 K. Rochowicz, 35-latką z urazem oka na granicy polsko-białoruskiej. “Widziała osoby w mundurach”. Mam komentarz, Portal Gazeta.pl, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

a jego misją jest “odławianie ciapatych”. Mówił, że gdy spotyka większe grupy, wzywa straż, a jeśli mniejsze, to sam ich zatrzymuje.

Fragment raportu z interwencji humanitarnej, czerwiec 2024 roku

29 CZERWCA jedna z organizacji działających na pograniczu otrzymuje wiadomość od mężczyzny, który został pobity przez nieznanego sprawcę w drodze do ośrodka dla cudzoziemców. Fizycznemu atakowi towarzyszyły rasistowskie obelgi.

W czwartek wieczorem jechałem z centrum przetwarzania odcisków palców w Polsce do obozu, w którym miałem zostać. Kiedy próbowałem wsiąść do pociągu w kierunku miejscowości, w której znajduje się obóz, zostałem zaatakowany przez białego mężczyznę mówiącego głośno po angielsku: „czarni, czarni, uchodźcy”. Uderzył mnie w prawe oko i upadłem na ziemię. Ochrona kolei natychmiast wezwała karetkę pogotowia i zostałem przyjęty do szpitala. Po przybyciu do szpitala zostałem prześwietlony. Lekarze powiedzieli mi, że mój prawy palec jest złamany oraz że moje oko wymaga operacji. Po tym wydarzeniu czułem strach i niepewność przed wychodzeniem z obozu.

Fragment wiadomości od mężczyzny, który został pobity w drodze do ośrodka po złożeniu wniosku o ochronę międzynarodową, czerwiec 2024 r.

10 PAŹDZIERNIKA Senat przyjmuje ustawę zezwalającą na ratyfikację przez Polskę Międzynarodowej Konwencji w sprawie ochrony wszystkich osób przed wymuszonym zaginięciem⁴². Prezydent podpisuje ją 18 października. Ratyfikacja konwencji powinna wymusić na organach państwa zbadanie procedury pushbacków jako przyczyny wymuszonych zaginięć. Poprzedzające wywózkę ujęcie, czyli w praktyce często po prostu nieudokumentowane zatrzymanie oraz fakt wywiezienia do Białorusi wbrew zasadzie non-refoulement zwiększają znacząco ryzyko zaginięcia.

W PAŹDZIERNIKU zapowiedziami składanymi jeszcze w marcu przez przedstawicieli rządu⁴³, pionowe żerdzie płotu zostają wzmocnione o poziome elementy mające zapobiegać rozginięciu żerdzi lewarkami samochodowymi⁴⁴.

12 PAŹDZIERNIKA podczas konwencji KO premier Donald Tusk zapowiada ogłoszenie strategii migracyjnej dla Polski. Największe kontrowersje wzbudza zapowiedź czasowego terytorialnego zawieszenia prawa do azylu (w rzeczywistości najprawdopodobniej prawa do składania wniosków o ochronę

międzynarodową)⁴⁵. W kolejnych dniach pomysł spotyka się z krytyką ze strony obrońców praw człowieka⁴⁶, partii wchodzących w skład koalicji rządowej⁴⁷, a także przedstawicieli opozycji białoruskiej obawiających się, że zawieszenie uderzy również w Białorusinów, którzy uciekają przed reżimem Aleksandra Łukaszenki⁴⁸.

15 PAŹDZIERNIKA zaprezentowano dokument Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025–2030⁴⁹. Strategia zostaje przyjęta niejednogłośnie – swój sprzeciw zgłasza czworo ministrów wywodzących się z Lewicy. Jak relacjonowali później ministrowie w swoich mediach społecznościowych, bezpośrednim powodem odrębnego zdania było odrzucenie propozycji wpisania do Strategii konieczności przestrzegania Konstytucji⁵⁰.

45 Donald Tusk – kanał oficjalny, Donald Tusk: Konwencja Koalicji Obywatelskiej (temat migracji pojawia się od 33:40 do 39:10), Portal YouTube, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

46 List organizacji pozarządowych do premiera Tuska z dn. 14.10.2024 [data dostępu: 25.02.2025].

47 Polska Agencja Prasowa, Hołownia: prawo do azylu jest w prawie międzynarodowym „święte”, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

M. Dolak, Fala komentarzy po zapowiedzi Tuska. Głos oburzenia z Lewicy, Portal Wirtualna Polska, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

48 Portal Belsat, Łatuszka ma nadzieję, że Białorusini wygnani przez Łukaszenkę do Polski będą mogli liczyć na status uchodźcy, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

49 Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, „Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo” – strategia migracyjna na lata 2025 – 2030, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

50 Anna Maria Żukowska, [@AM_Zukowska], Została

42 Wymuszone zaginięcie (eng. enforced disappearance or forced disappearance) definiowane jest jako pozbawienie wolności osoby przez funkcjonariuszy państwowych lub grupy działające we współpracy z nimi i zatajanie, często celowe, dalszych losów osoby.

43 Kancelaria Sejmu, Biuro Komisji Sejmowych, Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych (nr 6) oraz Komisji Obrony Narodowej (nr 9) z dn. 20.03.2024 [data dostępu: 25.02.2025].

44 Tamże.

17–18 PAŹDZIERNIKA ma miejsce szczyt Rady Unii Europejskiej w Brukseli. Premier Tusk przedstawia stanowisko polskiego rządu dotyczące kierunku europejskiej polityki migracyjnej. Sam komentuje spotkanie przedstawiając migrację i migrantów jako zagrożenie: „Dociera coraz bardziej intensywnie do świadomości europejskich przywódców, że dotychczasowe metody, w tym pakt migracyjny, to nie jest odpowiedź na zagrożenie, jakie rodzi masowa, nielegalna migracja”⁵¹.

23 PAŹDZIERNIKA zostaje wydany komunikat o odnalezieniu zwłok mężczyzny w pobliżu bramki dla zwierząt, w płocie granicznym w okolicach białoruskiej wsi Kamieńsk (na wysokości polskiej miejscowości Czeremcha). Według służb białoruskich i dołączonego przez nie filmu, zmarły miał na sobie tylko jeansy i koszulkę, a jego ciało było pokryte siniakami i zakrzepłą krwią. Nie podano jego danych osobowych. Pochodził z Bangladeszu. Miał 43 lata⁵².

16 LISTOPADA białoruska straż graniczna informuje, że dzień wcześniej znaleziono ciało osoby z Jemenu na bagnach w obwodzie świsłockim⁵³.

przyjęta ze Zdaniem Odrębnymi czworga ministrów konstytucyjnych @ Lewica, Portal X, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

51 Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Jednomyslność Rady Europejskiej w sprawie migracji, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

52 Zespół Monitoringu Śmierci na Granicy – BDMG, Lista Zmarłych, 2024 [data dostępu: 25.02.2025].

53 Tamże.

28 LISTOPADA robotnicy naprawiający płot graniczny znajdują ciało mężczyzny „o niebiałym kolorze skóry”. Nie znaleziono przy nim dokumentów, jedynie zniszczony telefon. Prokuratura w Suwałkach ustaliła, że to prawdopodobnie 28-letni Erytrejczyk⁵⁴.

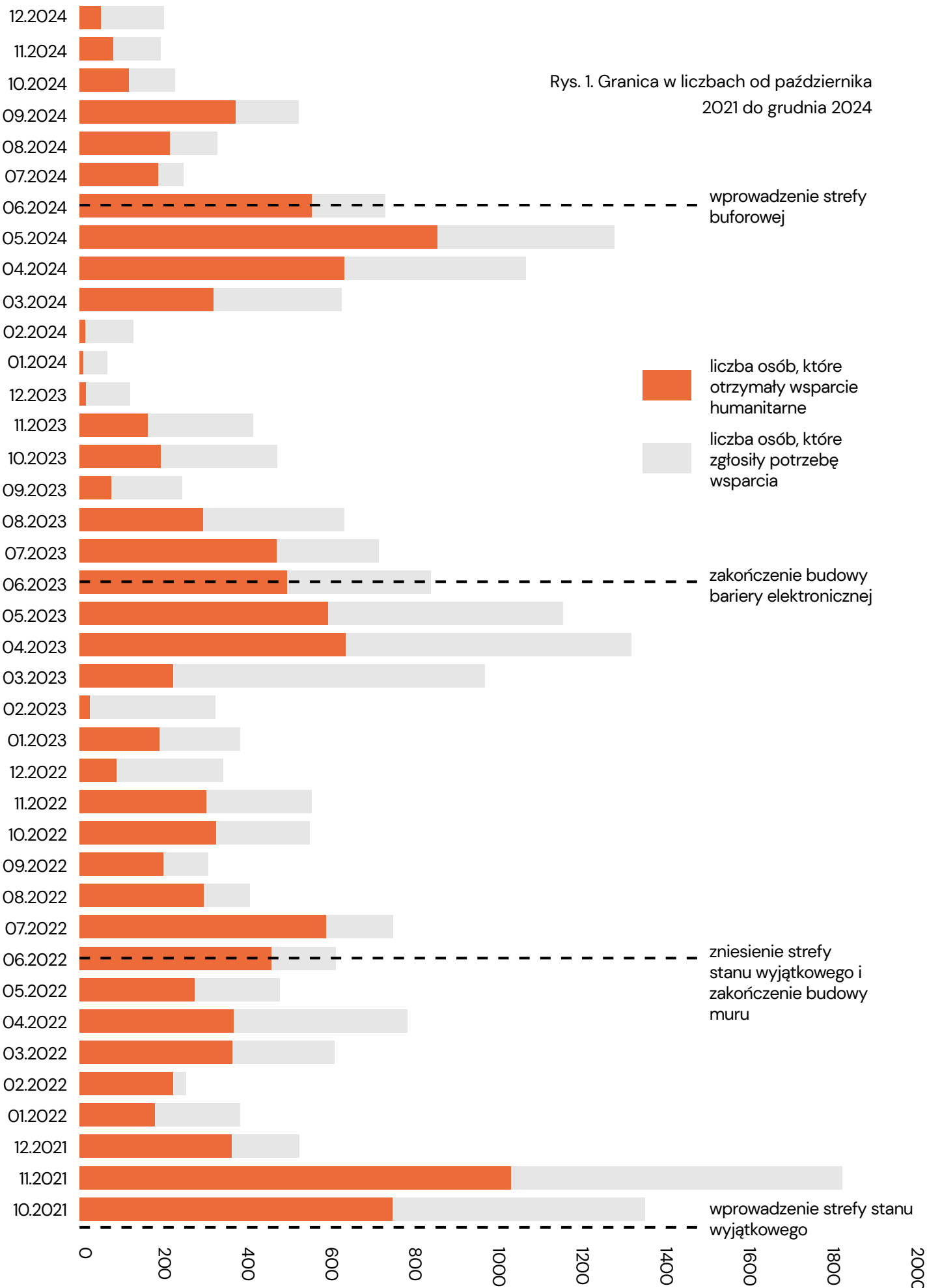
11 GRUDNIA na stronie Rządowego Centrum Legislacji ukazuje się projekt ustawy wprowadzający zmianę w dotychczas obowiązującej ustawie o udzielaniu ochrony⁵⁵. Sednem zmiany jest możliwość wprowadzenia czasowego, terytorialnego zawieszenia możliwości składania wniosku o ochronę międzynarodową w przypadku „instrumentalizacji migracji” przez Białoruś lub Rosję. „Zawieszenie” ma być wprowadzane mocą rozporządzenia Rady Ministrów.

54 Tamże.

55 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Projekt ustawy o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, 2024, [data dostępu: 25.02.2025].

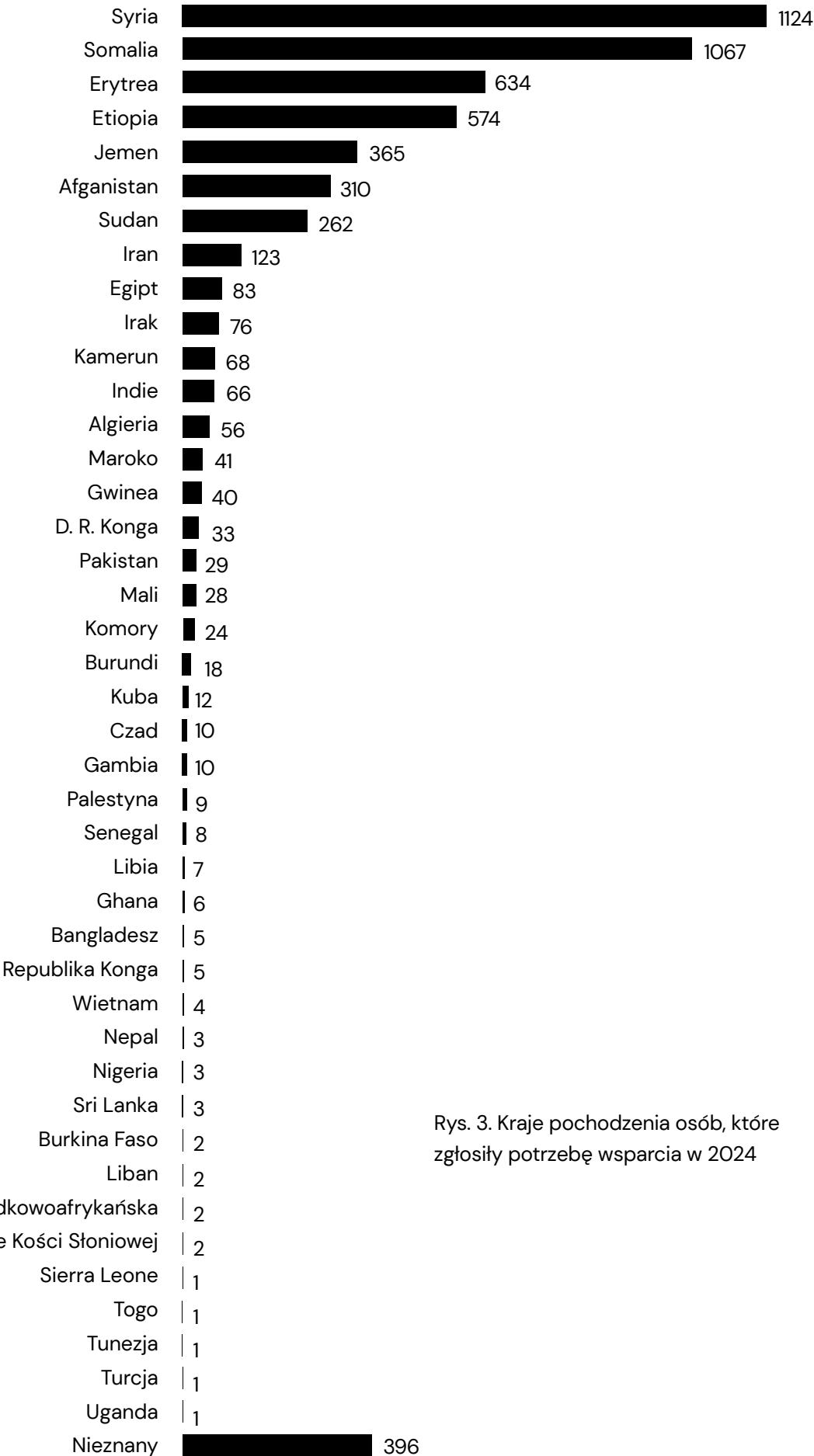
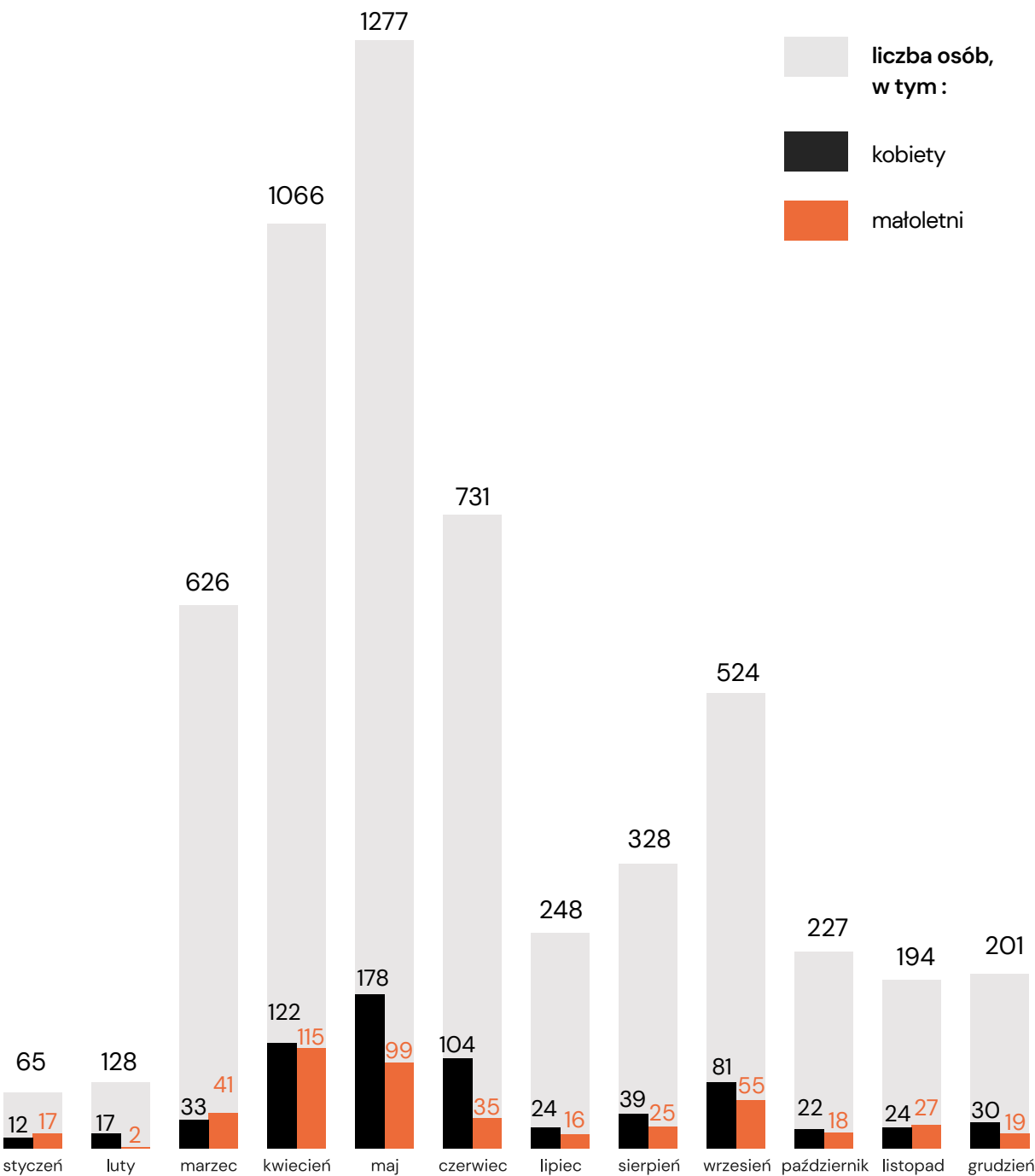

Granica w liczbach

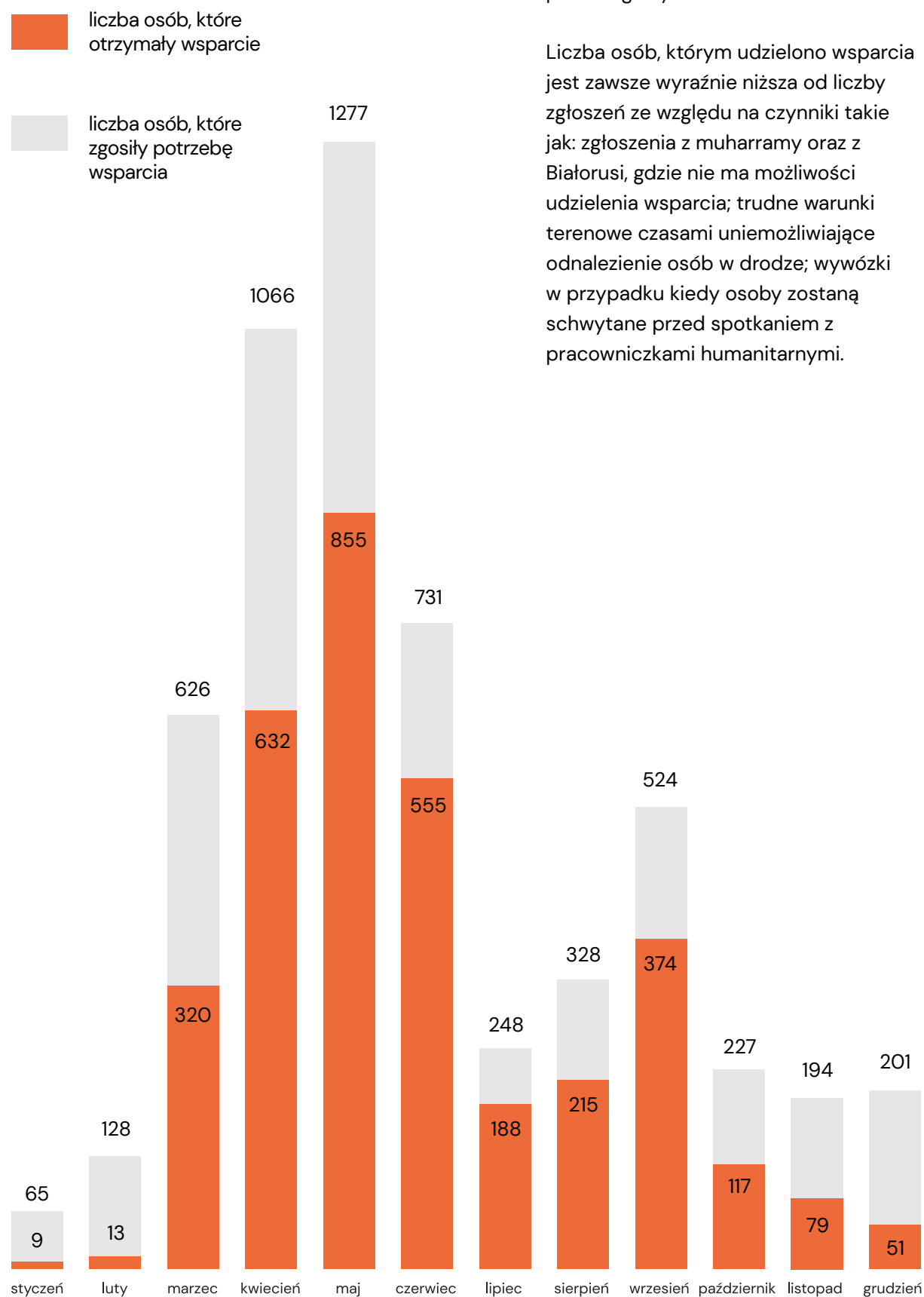

Rys. 2. Demografia osób zgłaszających potrzebę wsparcia w 2024 roku.

Według przyjętej przez nas metodologii, niepełnoletnie kobiety wliczają się zarówno w kategorie „kobiety” jak i „małoletni”.

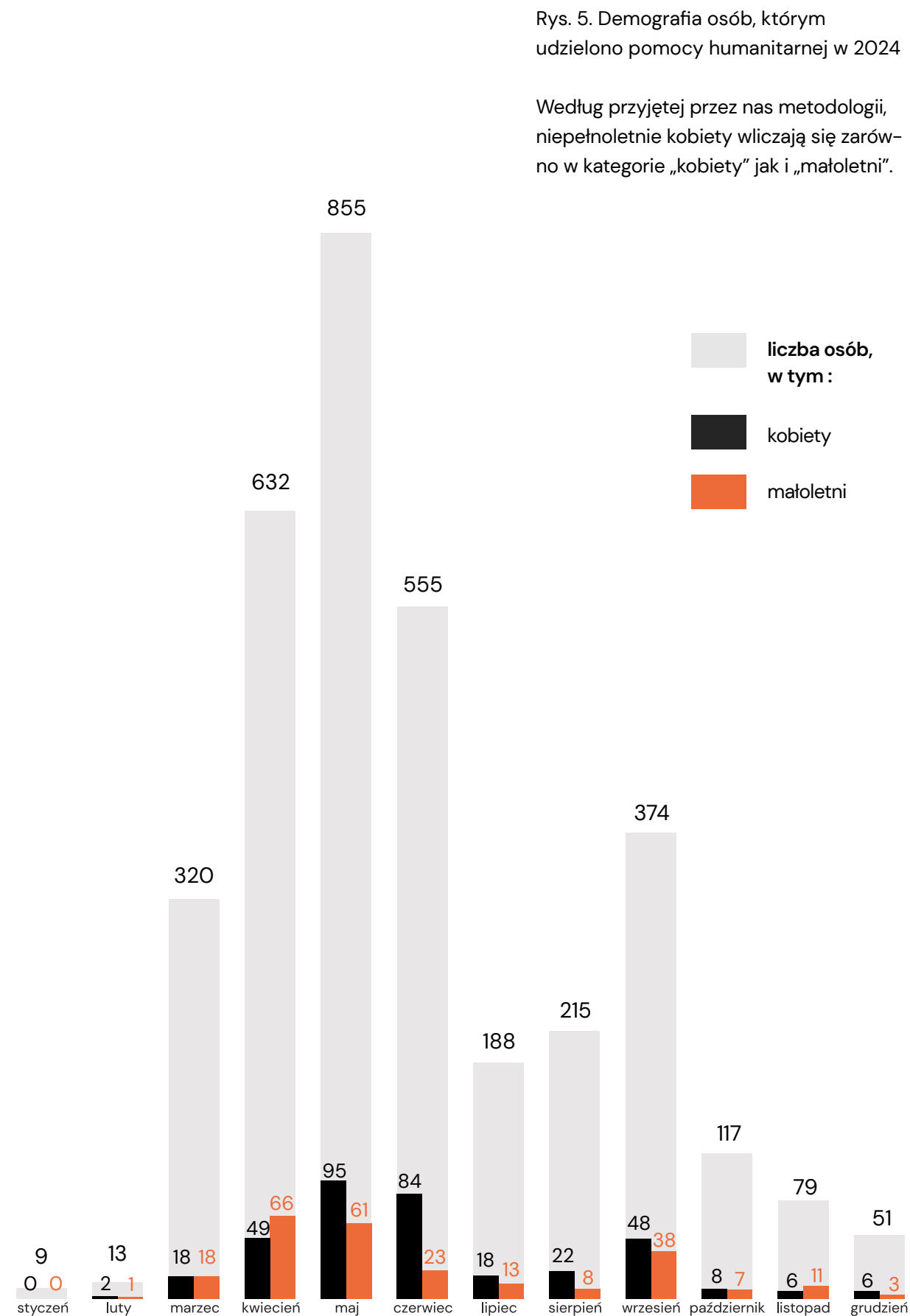

Rys. 3. Kraje pochodzenia osób, które zgłosiły potrzebę wsparcia w 2024

Rys. 4. Wsparcie udzielone poszczególnym osobom w 2024 roku

Liczba osób, którym udzielono wsparcia jest zawsze wyraźnie niższa od liczby zgłoszeń ze względu na czynniki takie jak: zgłoszenia z muharramy oraz z Białorusi, gdzie nie ma możliwości udzielenia wsparcia; trudne warunki terenowe czasami uniemożliwiające odnalezienie osób w drodze; wywózki w przypadku kiedy osoby zostaną schwytane przed spotkaniem z pracownikami humanitarnymi.

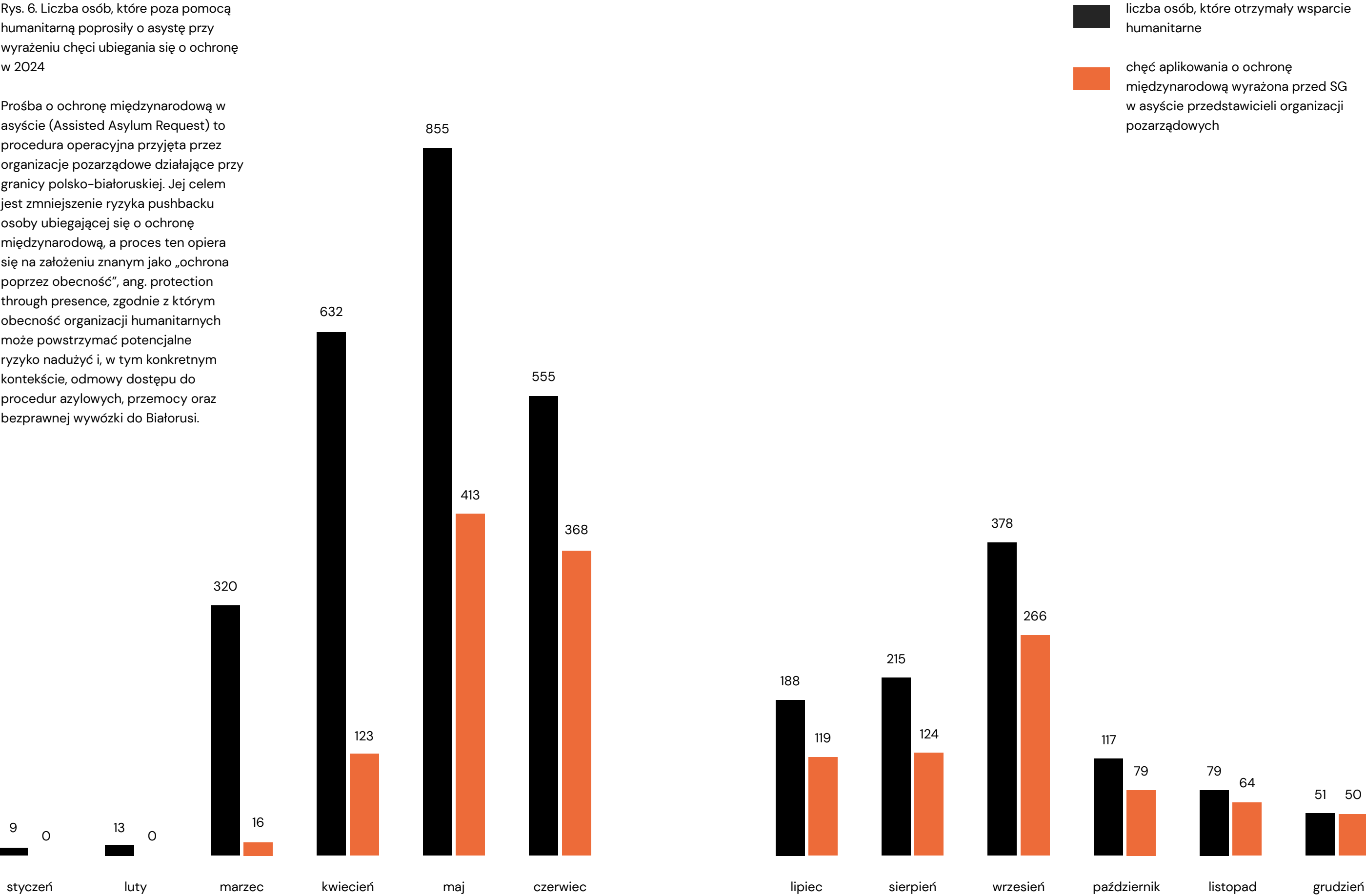
Rys. 5. Demografia osób, którym udzielono pomocy humanitarnej w 2024

Według przyjętej przez nas metodologii, niepełnoletnie kobiety wliczają się zarówno w kategorię „kobiety” jak i „małoletni”.

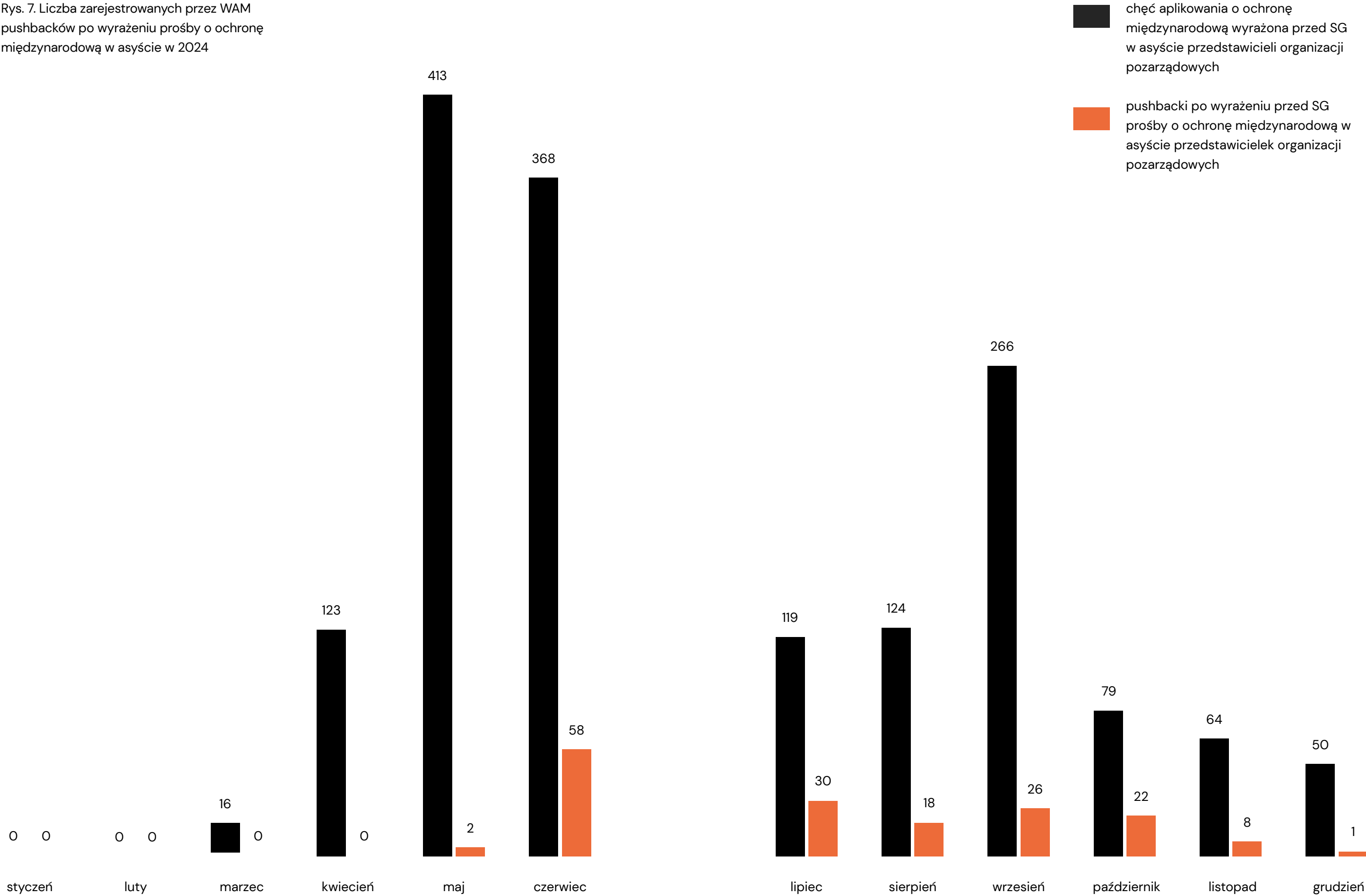

Rys. 6. Liczba osób, które poza pomocą humanitarną poprosiły o asystę przy wyrażeniu chęci ubiegania się o ochronę w 2024

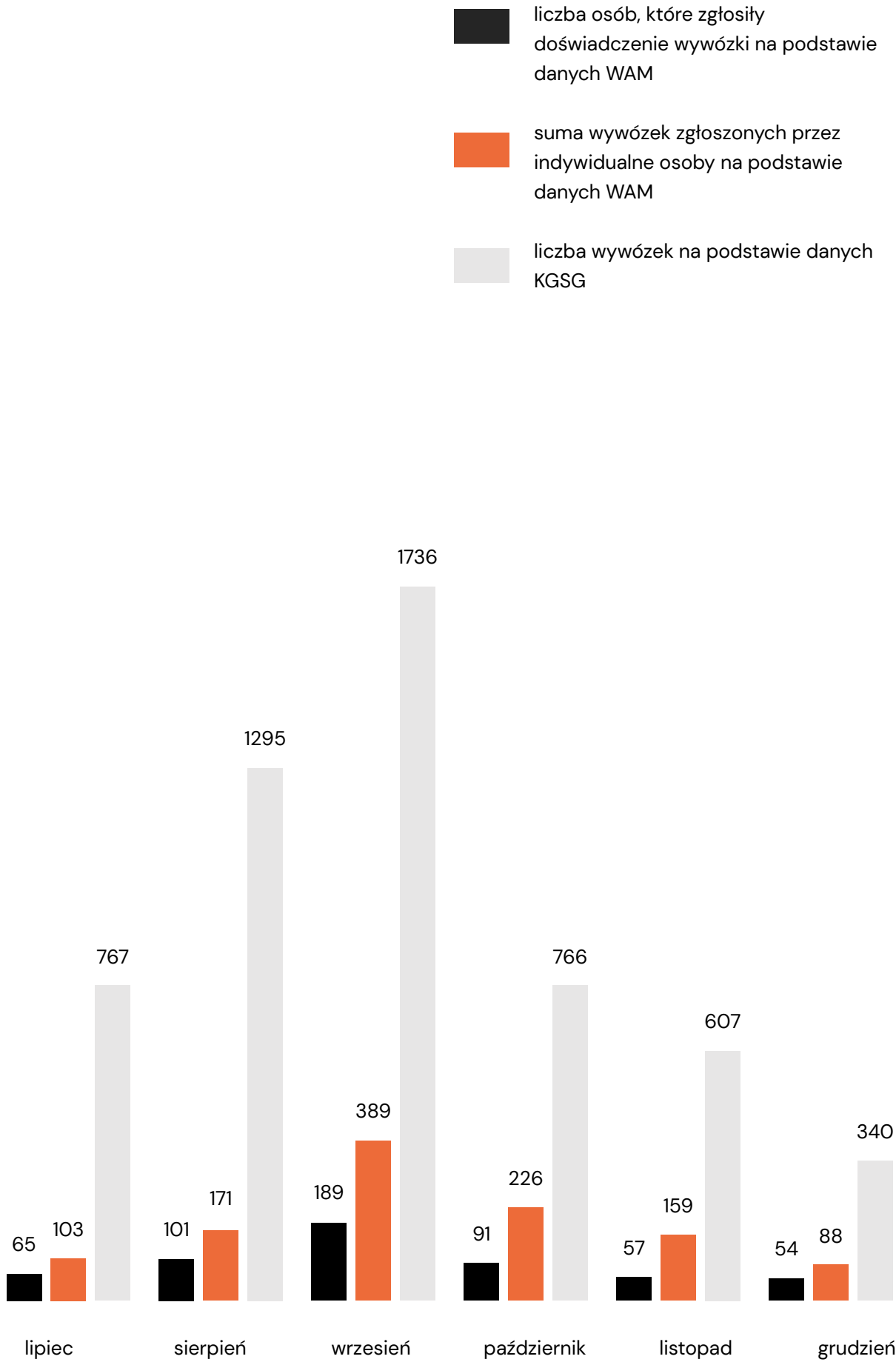
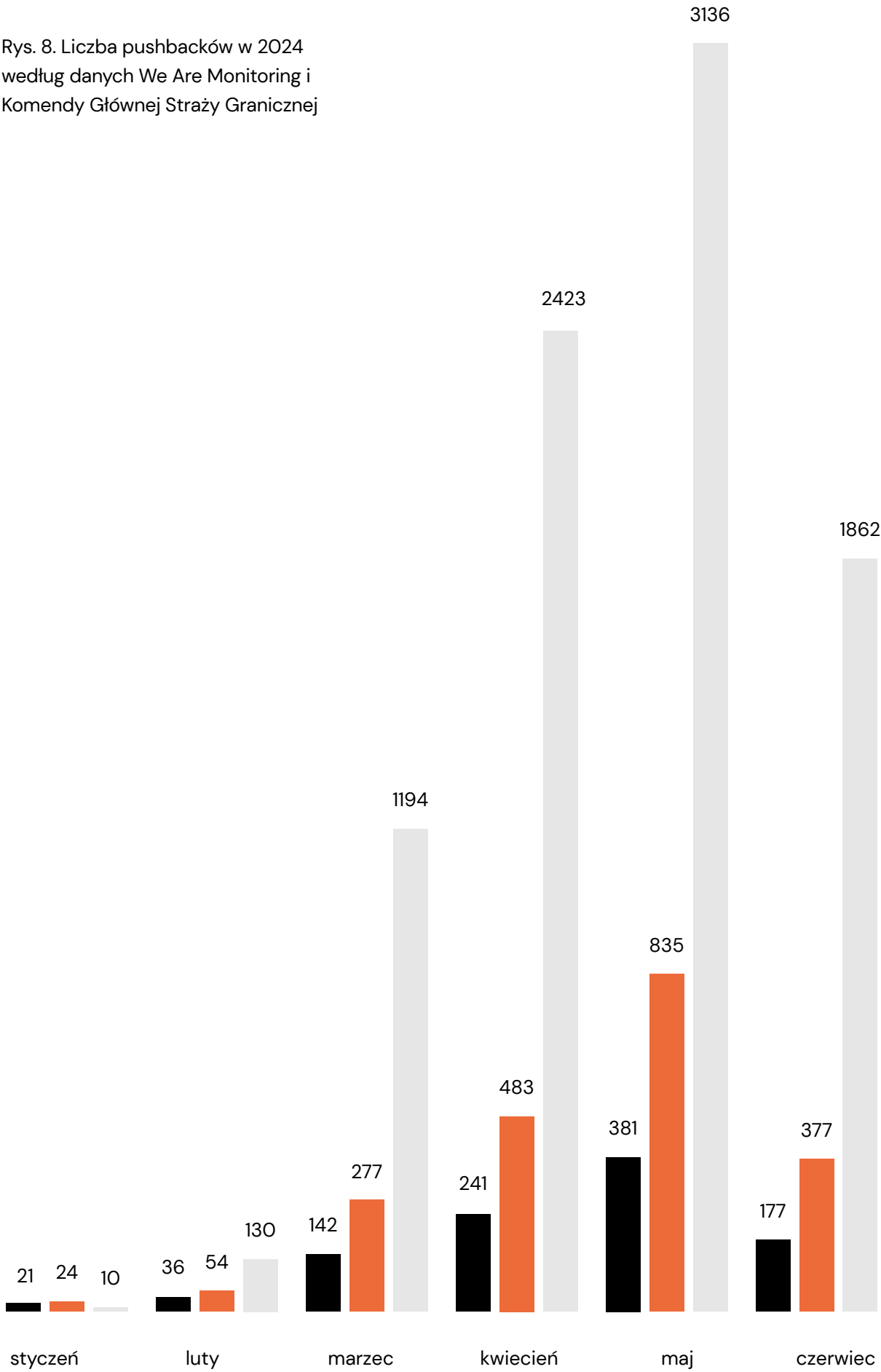
Prośba o ochronę międzynarodową w asyście (Assisted Asylum Request) to procedura operacyjna przyjęta przez organizacje pozarządowe działające przy granicy polsko-białoruskiej. Jej celem jest zmniejszenie ryzyka pushbacku osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, a proces ten opiera się na założeniu znanym jako „ochrona poprzez obecność”, ang. protection through presence, zgodnie z którym obecność organizacji humanitarnych może powstrzymać potencjalne ryzyko nadużyć i, w tym konkretnym kontekście, odmowy dostępu do procedur azylowych, przemocy oraz bezprawnej wywózki do Białorusi.

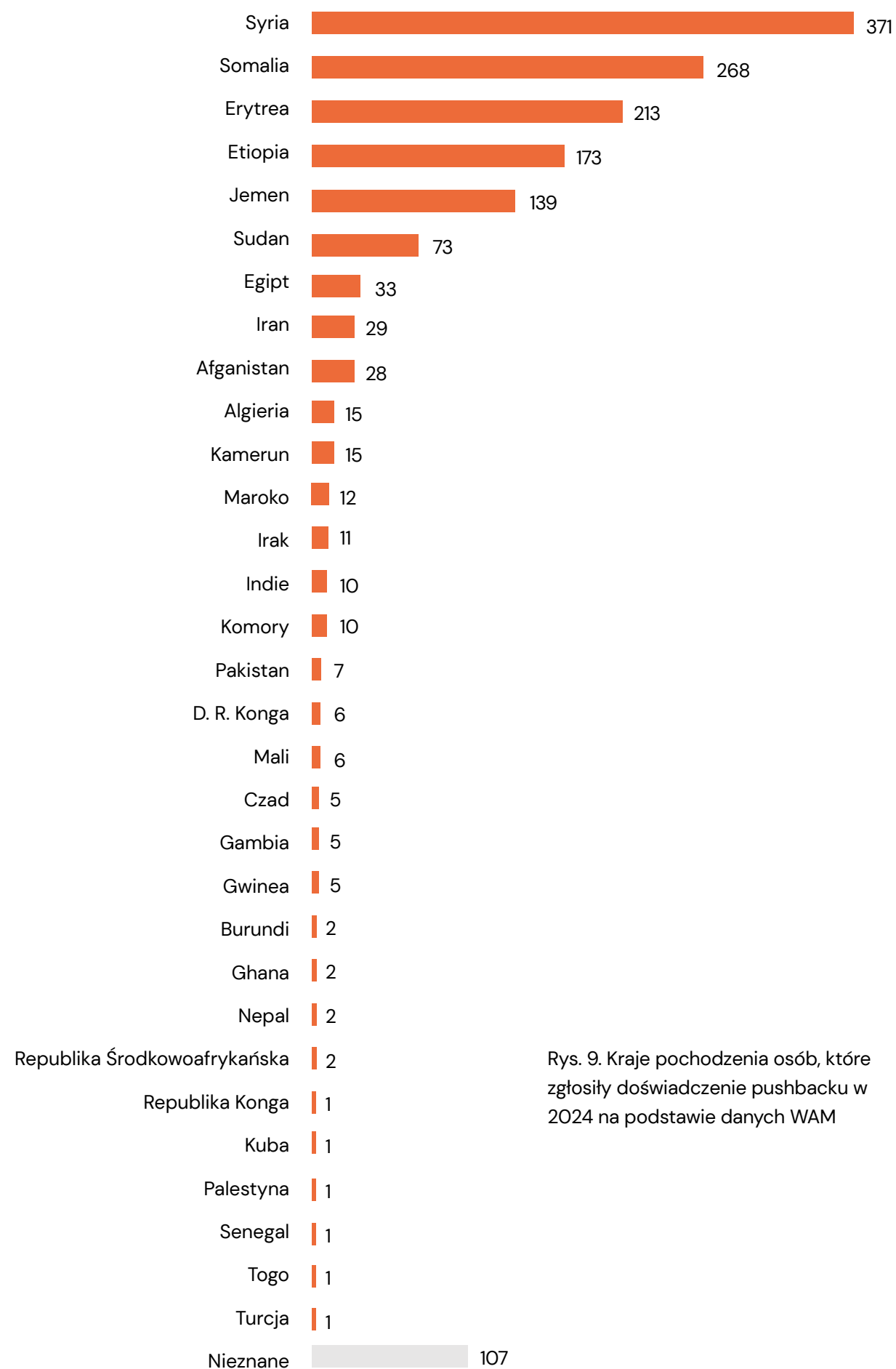

Rys. 7. Liczba zarejestrowanych przez WAM pushbacków po wyrażeniu prośby o ochronę międzynarodową w asyście w 2024

Rys. 8. Liczba pushbacków w 2024 według danych We Are Monitoring i Komendy Głównej Straży Granicznej

Rys. 9. Kraje pochodzenia osób, które zgłosiły doświadczenie pushbacku w 2024 na podstawie danych WAM

Podsumowanie roku 2024 na granicy polsko-białoruskiej

Warszawa, marzec 2025

AUTORSTWO I REDAKCJA:
Stowarzyszenie We Are Monitoring

ZDJĘCIA:
Archiwum Stowarzyszenia Egala

KOREKTA:
Iga Ciszewska

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD
Zofia Zatorska,
w oparciu o projekt graficzny Michała Dąbrowskiego i Karoliny Kotowskiej

© Treść niniejszej publikacji lub jej fragmenty mogą być wykorzystywane wyłącznie za podaniem źródła.

Stowarzyszenie We Are Monitoring jest częścią koalicji Grupa Granica. Wraz z innymi organizacjami, nieformalnymi inicjatywami i lokalnymi mieszkańcami współtworzymy solidarną sieć pomocy humanitarnej na granicy polsko-białoruskiej. Od 2021 pracujemy na rzecz praw człowieka, zbierając, analizując i udostępniając dane dotyczące skali ruchu, nadużyć władzy oraz różnych form przemocy, w tym instytucjonalnej, której doświadczają osoby w drodze. Zbieramy również świadectwa tych, które doświadczły wywózek.

Nasza praca ma również na celu uzupełnienie dyskursu publicznego o migracji poprzez stworzenie przestrzeni wypowiedzi dla ludzi, którym odebrano prawo do wolności przemieszczania się i poszukiwania bezpieczeństwa.

GRUPA GRANICA

Grupa Granica to koalicja mieszkank i mieszkańców Podlasia, pracowniczek i pracowników organizacji humanitarnych, osób pomagających oraz osób aktywistycznych z całej Polski i zagranicy. Niesie pomoc humanitarną ludziom w drodze, którzy poszukują bezpiecznego i godnego życia dla siebie oraz swoich bliskich. Tworzy szeroki ruch społeczny, zrodzony w reakcji na trwający od lata 2021 roku kryzys na granicy z Białorusią. Pomaga ludziom w najtrudniejszym położeniu – gdy pozbawieni są najbardziej podstawowych praw człowieka, w tym do ochrony zdrowia i życia. Działa także w szpitalach i ośrodkach dla cudzoziemców. Organizuje pomoc prawną, wsparcie psychologiczne, materialne.

Wspieraj niezależny monitoring działania służb na granicy polsko-białoruskiej!

Możesz wesprzeć naszą działalność przekazując darowiznę:

Stowarzyszenie We Are Monitoring

51 1090 1056 0000 0001 5481 1903

Twarda 18, 00-105, Warszawa

Tytuł przelewu: Darowizna na cele statutowe

GRUPA GRANICA

Możesz wesprzeć pomoc humanitarną Grupy Granica poprzez sklepbezgranic.pl

SKLEP**BEZGRANIC**

